

OSIGURANJE USEVA I PLODOVA OD VIŠE VRSTA RIZIKA – POSTOJEĆI EVROPSKI MODELI

Todor Marković¹

REZIME

Autor iznosi karakteristike postojećih evropskih modela osiguranja useva i plodova od više vrsta rizika. Istraživanje se odnosi kako na sam sistem osiguranja useva i plodova od više vrsta rizika, tako i na karakteristike postojećih sistema osiguranja od više vrsta rizika u pojedinim zemljama Evrope. Analizira se i odnos države prema osiguranju, obuhvaćenost pojedinih poljoprivrednih kultura predmetom osiguranja, rizici od kojih se usevi i plodovi osiguravaju, kao i načini pokrića rizika. Istražuje se i postojanje obaveznog odnosno dobrovoljnog osiguranja useva i plodova, kao i niz drugih relevantnih činilaca koji imaju presudan uticaj na razvoj osiguranja useva i plodova od više vrsta rizika u pojedinim zemljama Evrope.

Ključne reči: osiguranje useva i plodova od više vrsta rizika, evropski modeli, osigurani rizici, uslovi osiguranja

UVOD

Značajan problem u poljoprivrednoj proizvodnji od davnina predstavlja rizik od nastupanja nekog štetnog događaja (grad, mraz, poplava, suša, oluja i slično), koji izaziva katastrofalne posledice. Kako istraživači klimatskih promena prognoziraju, i u budućnosti se mora računati na pojavu snažnih vremenskih nepogoda, koje bi mogle da u ogromnoj meri oštete poljoprivredne kulture. Zbog toga je svakom poljoprivrednom proizvođaču važno kako da se zaštiti od mogućih gubitaka prinosa useva i plodova, koji se mogu pripisati „ćudima vremena.“

Za smanjenje i otklanjanje posledica od mogućih šteta koriste se razne ekonomske mere, a osiguranje verovatno predstavlja najbolji instrument za upravljanje rizikom. Ono se javlja kao važan faktor stabilnosti svake proizvodnje, pa i poljoprivredne (biljne) jer ono nadoknađuje gubitke u proizvodnji i omogućava njen kontinuirani proces, a time se obezbeđuje konačni rezultat rada i sredstava uložених u proizvodnju.

¹ Mr Todor Marković, asistent, Departman za ekonomiku poljoprivrede i sociologiju sela, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad

Postoji više sistema osiguranja useva i plodova. Jedan od njih je i osiguranje od više vrsta rizika (*eng. multi-risk crop insurance, nem. Erntemehrgefahrenversicherung*), koji postoji u nekim zemljama Severne Amerike i Evrope. U ovom radu će se detaljnije objasniti sistem osiguranja useva i plodova od više vrsta rizika u pojedinim zemljama Evrope, gde će se posebno obratiti pažnja na osnove sistema osiguranja u pojedinim zemljama, kao i na prednosti i mane postojećih sistema. Takođe će se analizirati i poljoprivredne kulture koje su obuhvaćene predmetom osiguranja, rizici od kojih se poljoprivredni proizvođači mogu osigurati, kao i različiti načini pokrivanja rizika.

SISTEM OSIGURANJA USEVA I PLODOVA OD VIŠE VRSTA RIZIKA

Poslednjih decenija sistem osiguranja od više vrsta rizika počeo se koristiti u različitim zemljama, ali sa različitim uspehom. Pokušaj da se dugoročno napravi jedan kvalitetan sistem osiguranja, pre svega u zemljama u razvoju, nije uspeo. Posledice toga su se ogledale u velikim gubicima, kako osiguravajućih tako i reosiguravajućih kompanija. Međutim, sa druge strane, u određenoj grupi zemalja (Sjedinjene Američke Države, Kanada, Meksiko, Španija, Portugalija, Italija, Grčka, Kipar, Austrija, Francuska, Luksemburg) ovakav sistem osiguranja uspešno je uveden.

U ovim zemljama poljoprivredni proizvođači imaju mogućnost zaključenja ugovora o osiguranju od više vrsta rizika. Osigurani rizici su grad, oluja, mraz, suša, provala oblaka, požar, poplava, a takođe i toplotni talas, snežni nanos, razne bolesti, štetočine i sl. Za razliku od osiguranja od jedne vrste rizika (npr. osiguranje od grada) kojim se usevi i plodovi štite samo od jedne vrste štetnog događaja, osiguranje od više vrsta rizika predstavlja paket osiguranja od više rizika i uzima se u obzir samo tako u celini. Različite kulture mogu na ovaj način da budu osigurane, što je naravno različito u pojedinim zemljama.

Kod ovakvog sistema osiguranja ključna su tri elementa - država, poljoprivredni proizvođač i osiguravajuća kompanija i vrlo je značajan njihov međusobni partnerski odnos, zbog toga što zajednički snose rizik od nastupanja nekog štetnog događaja. Pretpostavka za uspešno funkcionisanje osiguranja od više vrsta rizika je suštinsko učešće države, gde ona preuzima ulogu nosioca reosiguranja, kao i odgovarajuća zakonska regulativa. Državne subvencije poljoprivrednim proizvođačima, kojim se delimično nadoknađuju troškovi premija osiguranja, kreću se, u zavisnosti od jedne zemlje do druge, od 20 do 85%.

Sistem osiguranja useva i plodova od više vrsta rizika nastao je 30-tih godina prošlog veka u Sjedinjenim Američkim Državama, gde su razorni olujni vetrovi, strašne poplave, mrazevi i suše nanosili ogromne štete poljoprivredi. Kako tamošnji farmeri nisu mogli sami da snose visoke premije osiguranja nametnute od strane osiguravača, izazvane velikim štetama koje su nastajale, država je uvidela neophodnost uvođenja subvencija farmerima. Tako poljoprivrednici ovde već skoro sedamdeset godina uživaju državne subvencije. U međuvremenu su se sistemi osiguranja dalje razvijali, tako da su danas tri četvrtine površina u Sjedinjenim Američkim Državama osigurane.

Za razliku od Sjedinjenih Američkih Država u Evropi još uvek ne postoji jedinstven sistem državne podrške poljoprivredi u slučaju prirodnih katastrofa. Pojedine evropske zemlje (Španija, Portugalija, Italija, Grčka, Kipar, Austrija, Francuska, Luksemburg) poseduju sistem osiguranja useva i plodova od više vrsta rizika. U narednoj

tabeli (tab. 1) dat je prikaz različitih instrumenata za upravljanje rizikom u izabranim državama Evrope. Sve one imaju u nekom obliku razvijen sistem osiguranja od više vrsta rizika.

KARAKTERISTIKE POSTOJEĆIH EVROPSKIH MODELA OSIGURANJA USEVA I PLODOVA OD VIŠE VRSTA RIZIKA

Kako je u prethodnom poglavlju rečeno, postoji jedan broj evropskih zemalja u kojima poljoprivredni proizvođači imaju mogućnost da svoje useve i plodove osiguravaju od više vrsta rizika. Dalje mogućnosti razvoja ovog sistema osiguranja se razlikuje po pojedinim zemljama. U nastavku će se objasniti specifičnosti sistema osiguranja od više vrsta rizika u biljnoj proizvodnji u pomenutim evropskim zemljama.

Španija

U Evropi je, po pitanju osiguranja useva i plodova od više vrsta rizika, najdalje otišla Španija, u kojoj postoji jedan model američkog sistema osiguranja od više vrsta rizika sa državnim subvencijama u vidu premija i državnim reosiguranjem. Španski model osiguranja useva i plodova od više vrsta rizika služi kao primer u Evropi. Ovakav sistem osiguranja postoji uz podršku države već trideset godina i na osnovu novih iskustava se redovno prilagođava aktuelnoj situaciji. Ovde se radi o privatnom sistemu osiguranja, koji podleže kontroli države i koga ona delimično finansira. Država poljoprivrednicima pokriva do 55% premije osiguranja (i to Centralna Vlada do 40%, a regionalne Vlade do 15%).

Osiguranje biljne proizvodnje je, sa malim izuzecima, uglavnom osiguranje od više vrsta rizika. Veliki broj kultura (danas skoro 100 različitih useva i plodova) mogu se osigurati protiv rizika od grada, mraza, poplave, požara, provale oblaka, suše, olujnog vetra, raznih bolesti i štetočina. Koje vrste štetnih događaja će biti osigurane, zavisi u mnogome od biljne kulture i forme pokrića rizika. Sve prethodno navedene vrste rizika se od strane osiguravajućih društava pokrivaju uz subvencionisanje od strane države. Pored osiguranja od jedne vrste rizika, postoji mogućnost zaključenja polise osiguranja, kojim se usevi i plodovi štite od više vrsta opasnosti i to: polise koje pokrivaju veći broj rizika i polise koje pokrivaju sve rizike, koji se nalaze izvan sfere uticaja poljoprivrednog proizvođača.

Budući da se ovakav sistem osiguranja razvijao duži niz godina, morao se stalno prilagođavati novonastalim situacijama i uvek je bio značajan instrument agrarne politike. Na osnovu dugoročnog iskustva u osiguravajućim poslovima, jasno je da ovakav sistem osiguranja u velikoj meri štiti prihode poljoprivrednih proizvođača i da je isplativ. Ovome ide u prilog i činjenica, da se iz godine u godinu, stalno povećava broj poljoprivrednika koji osiguravaju svoje useve i plodove.

Tabela 1. Različiti instrumenti za upravljanje rizikom u pojedinim zemljama Evrope

Država	Osigurani rizici	Učešće države u troškovima premija osiguranja	Sistemi osiguranja
Španija	Grad, požar, mraz, poplava, provala oblaka, olujni vetar, suša, razne bolesti i štetočine	Do 55% premije osiguranja se pokriva od strane države (Centralna Vlada učestvuje sa 40-45%, regionalne Vlade sa 10-15%)	Privatni sistem osiguranja uz državni nadzor i subvencije; Dodatna pomoć države za slučaj katastrofalnih događaja
Portugalija	Požar, udar groma, eksplozija, grad, oluja, mraz, snažan pljusak, zemljotres	Subvencionisanje premija osiguranja 45-50%, u posebnim slučajevima i do 85%	Osiguranje useva i plodova uz državne subvencije; Fondovi za katastrofalne slučajeve
Italija	Zemljotres, lavine, mraz, preobilne padavine, suša, led, grad, slana, oluja, poplava	Za osiguranje od više vrsta rizika do 80%, za osiguranje od grada do 50%	Državno subvencionisanje osiguranja od više vrsta rizika; Državni fondovi za slučajeve elementarnih nepogoda
Grčka	Grad, oluja, suša, mraz, poplava, more, toplotni talas, štete od medveda	Država pokriva do 50% premija osiguranja, u nekim slučajevima i do 80%	Državni sistem osiguranja, osiguranje je obavezno od 1988. godine
Kipar	Preobilne padavine, grad, mraz, toplotni talas, oluja, suša, jak suvi vetar, poplava	Subvencionisanje premija osiguranja od strane države do 50%	Državni sistem osiguranja, osiguranje je obavezno od 1978. godine
Austrija	Grad, mraz, suša, poplava, sneg, preobilne padavine, oluja kod kukuruza, razne štetočine	Do 50% (25% iz Fondova za katastrofe i 25% iz Agramog budžeta pojedinih saveznih država)	Fondovi za katastrofe; Osiguranje uz podršku države i bez podrške države; Privatno reosiguranje
Francuska	Grad, poplava, suša, izlišna vlaga, led, oluja (kod kukuruza, uljane repice i suncokreta)	35-40% premije osiguranja pokriva država, ranije je učešće države bilo do 50%	Državno subvencionisanje osiguranja od više vrsta rizika od 2005. godine; Nacionalni fond za štete u poljoprivredi
Luksemburg	Grad, mraz, oluja, poplava, provala oblaka, suša, izmrzavanje, dugotrajna vlaga	Subvencionisanje premije osiguranja od strane države do 50%	Od 2003. godine nov sistem osiguranja useva i plodova od više vrsta rizika uz državne subvencije

Izvor: Samostalna izrada uz pomoć Weinberger et al. 1999, str. 19, 25, 45; Gießübel 2002, str. 7; Lindloff 2001, str. 12; Vereinigte Hagel 2004, str. 1; Avagliano 2005, str. 8; Pikor 2001, str. 11; European Commission 2001, str. 42; Draims et al. 2001, str. 8; Depardon et al. 2001, str. 2; Wirtschaftsrat und Sozialrat 1998, str. 60; Top Agrar 2003, str. 1; De Beaucaron 2005, str. 5; Gin 2005, str. 9; Vilhelm und Zdovc 2005, str. 6-19; Pohl 2007, str. 1411; GDV 2007, str. 8-12; GDV 2001, str. 18; Vereinigte Hagel zitiert in DLZ 2003, str. 117; sve citirano u Grace von Alten 2002, str. 93-96.

Međutim, i pored stalnog porasta broja osiguranika, tek negde oko 30% poljoprivrednih proizvođača u Španiji sklapa polise osiguranja useva i plodova od više vrsta rizika. Takođe, javljaju se i velike razlike po pojedinim kulturama. Mana ovog sistema se ogleda u tome što još uvek ne mogu svi proizvođači da se osiguraju od svih vrsta rizika. Što se tiče statističkih podataka vezanih za osiguranje po proizvodima i regionima, javlja se nedostatak da podaci o osiguranju pojedinih kultura u pojedinim regionima nisu u potpunosti pokriveni statističkom evidencijom.

Država pokušava da sve ove probleme rešava u hodu i da se stalno prilagođava novonastaloj situaciji, izvlačeći pouke iz sopstvenih grešaka i težeći da se one svedu na minimum.

Portugalija

Budući da država pokriva i do 85% premije osiguranja poljoprivrednim proizvođačima, može se reći da je Portugalija po tome na vrhu lestvice u Evropi. Međutim i ovako visoke subvencije nisu garant za visok prodor ovakvog sistema osiguranja na tržište. Uporedno postojanje fondova za katastrofalne slučajeve i sistema osiguranja od više vrsta rizika, uprkos visokim državnim subvencijama za osiguranje useva i plodova, dovodi do toga da malo poljoprivrednika osigurava svoje useve i plodove od više vrsta rizika. Svega 25% poljoprivrednih površina se osigurava od više rizika, te je ovo i glavni nedostatak sistema osiguranja useva i plodova u Portugaliji. I pored toga stalno je u porastu broj poljoprivrednih kultura, koje se mogu osigurati od više vrsta rizika uz državne subvencije. Osnovna zaštita postoji od sledećih vrsta rizika: požar, udar groma, eksplozija i grad. Pored toga poljoprivredni proizvođači se mogu zaštititi i od: oluje, mraza, zemljotresa i obilnih padavina.

Država teži da znatno smanji učešće fondova za katastrofalne slučajeve (vremenom bi se oni potpuno ugasili), a da se više novca izdvaja za subvencionisanje premije osiguranja, što predstavlja važan agropolitički instrument u upravljanju rizikom i podršku poljoprivrednim proizvođačima.

Italija

U sistemu osiguranja useva i plodova u Italiji učestvuje sa jedne strane država, a sa druge strane privatni sektor (udruženja poljoprivrednih proizvođača, osiguravajuće kompanije, razne poljoprivredne institucije). Država izdvaja sredstva kako za subvencionisanje premija osiguranja za rizik grada i dopunskih rizika, tako i za slučaj katastrofalnih šteta i to iz odgovarajućeg Nacionalnog fonda za poljoprivredu. Raspodela se vrši tako da se 40% ovih sredstava koristi za subvencije poljoprivrednicima, a 60% za direktnu nadoknadu šteta od prirodnih katastrofa. Učešće države u premijama osiguranja koje plaćaju poljoprivredni proizvođači kreće se od 50% (za slučaj grada i kada nije u pitanju prirodna katastrofa) do 80% (za slučaj katastrofalnih događaja i osiguranje od više vrsta rizika). Poljoprivredni proizvođači mogu osigurati svoje useve i plodove od grada, mraza, suše, preobilnih padavina, kao i od zemljotresa, pomeranja tla, lavina i poplava.

Glavni nedostatak sistema osiguranja u Italiji je to što se veliki deo sredstava izdvaja u fondove za prirodne katastrofe. Jasno je da ovde nisu svi poljoprivredni proizvođači jednako tretirani prilikom kompenzacija šteta na usevima i plodovima u slučaju prirodnih nepogoda. Veoma često se sredstva nadoknade dobijaju i po nekoliko godina kasnije. Da bi se sredstva uopšte dobila, minimalna površina, koja mora biti pogođena prirodnom katastrofom, mora iznositi 100 ha. Sistem osiguranja useva i plodova u Italiji se već nekoliko godina reformiše.

Grčka

Od 1988. godine u Grčkoj postoji obavezno osiguranje useva i plodova čiji je nosilac država. Predmet osiguranja mogu praktično da budu sve poljoprivredne kulture, koje se pored grada mogu osigurati i od sledećih vrsta rizika: mraza, oluje, poplave, toplotnog talasa, obilnih padavina, mora, suše i šteta od medveda i divljih svinja. Država pokriva 50% troškova premija osiguranja, koje poljoprivredni proizvođači plaćaju. Pored države javljaju se i privatne osiguravajuće kompanije, koje najčešće preuzimaju one rizike, koje država ne pokriva.

Kipar

Jedan široko rasprostranjen instrument za upravljanje rizikom na Kipru je sistem osiguranja od više vrsta rizika u biljnoj proizvodnji. Sa jedne strane ovo proističe iz činjenice da je, kao i u Grčkoj, i na Kipru osiguranje obavezno od 1978. godine. Sa druge strane nepovoljne vremenske prilike i iz toga česte pojave šteta na usevima i plodovima utiču na to da je ovaj sistem osiguranja veoma raširen, te je tako na Kipru 70% poljoprivrednih površina osigurano od više vrsta rizika. Nosilac sistema osiguranja je takođe država. Poljoprivredni proizvođači imaju mogućnost da svoje useve i plodove osiguraju od širokog spektra rizika: obilnih kiša, grada, mraza, toplotnog talasa, oluje, suše, jakog suvog vetra, poplava i vrućeg vetra. Polovina premije osiguranja se subvencionise od strane države.

Austrija

U Austriji je sistem osiguranja od više vrsta opasnosti jedan široko rasprostranjen instrument za upravljanje rizikom. Više od 50% poljoprivrednih površina je osigurano od više vrsta rizika. Sa jedne strane ovo je uzrokovano veoma velikim rizikom nastanka grada, a sa druge strane povećava se opasnost nastanka i ostalih vremenskih nepogoda. Od 1995. godine postoji u Austriji sistem osiguranja od više vrsta rizika. U početku se on odnosio samo na ratarske useve, kasnije se proširio i na ostale poljoprivredne površine. Država pokriva 50% premije osiguranja poljoprivrednim proizvođačima, ako je u pitanju osnovna zaštita od pojave grada i mraza. Pored njih poljoprivredni proizvođači se mogu osigurati (ali bez subvencija države) i od pojave: suše, dugotrajne vlage, poplave, oluje, snega i raznih štetočina.

Sistem osiguranja useva i plodova u Austriji obuhvata fondove za katastrofalne slučajeve, osiguranje od više vrsta rizika sa državnim subvencijama odnosno bez njih, kao i privatno reosiguranje. Prednost je što je zakonskim putem regulisano subvencionisanje premija osiguranja u slučaju rizika grada i mraza. Nedostatak se ogleda u velikim državnim rashodima izdvojenim u katastrofalne fondove, gde ne postoji jedinstvena zakonska osnova o kompenzaciji šteta poljoprivrednicima, a sa druge strane komplikovana administracija otežava nadoknadu šteta, tako da se na isplatu mora čekati duži vremenski period.

Francuska

Sistem osiguranja useva i plodova u Francuskoj se sve do 1999. godine zasnivao na državnom subvencionisanju premija osiguranja za slučaj rizika od grada. Sa druge strane, postojao je Fond za katastrofalne slučajeve, iz kog se nadoknađivala šteta prilikom nastanka neke druge vremenske neprilike, od koje se poljoprivredni proizvođači

nisu mogli osigurati. Tada su zakonskim putem postavljene osnove sistema osiguranja od više vrsta rizika u biljnoj proizvodnji sa državnim subvencijama. Tokom 2002. godine uveden je prvi program državnog subvencionisanja sistema osiguranja od više vrsta rizika, da bi se 2005. godine postojeći program još dalje razvio. Tako je npr. sistemom osiguranja iz 2002. godine, državno subvencionisanje premija osiguranja kod žitarica i uljanih kultura iznosilo 10% (14% kod mladih poljoprivrednika), da bi se tri godine kasnije učešće države u troškovima premija osiguranja povećalo na 35% (40% kod mladih poljoprivrednih proizvođača). Sa druge strane, subvencionisanje premija osiguranja kod voća i povrća je znatno niže i iznosi 7,5% odnosno 10% za mlade farmere.

Fond za katastrofalne slučajeve nije prestao da postoji uvođenjem novih zakonskih odredbi. Iz njega se i dalje nadoknađuju štete od onih rizika, od kojih poljoprivredne kulture ne mogu biti osigurane. Osnovni nedostatak ovakvih katastrofalnih fondova ogleda se u tome da ne postoji zakonski osnov po kome se poljoprivrednicima nadoknađuje šteta prilikom nastanka neke prirodne nepogode. Takođe, visina nadoknade je različita, pokrivenost šteta je relativno niska (do 45%), a i sredstva nadoknade se relativno kasno isplaćuju. Javljaju se relativno visoki administrativni troškovi i dugoročno posmatrano ovakvi fondovi ne predstavljaju efikasan instrument u upravljanju rizikom i ne doprinose daljem razvoju tržišta osiguranja. Sa druge strane, samo 25% poljoprivrednih površina u Francuskoj je osigurano od više vrsta rizika, tako da i to predstavlja nedostatak postojećeg sistema osiguranja useva i plodova.

Luksemburg

U Luksemburgu je u novembru 2003. godine uveden nov sistem osiguranja useva i plodova od više vrsta rizika. Država subvencionise premije osiguranja poljoprivrednim proizvođačima i do 50%. Mogu se osigurati žitarice, uljana repica, kukuruz, krompir i repa. Osiguranjem se pokrivaju rizici od sledećih nepogoda: grad, obilne padavine, mraz, poplava, suša, izmrzavanje i oluja. Iako država pokriva polovinu premije osiguranja, glavna mana ovog sistema u Luksemburgu je relativno malo učešće poljoprivrednika (osigurano je samo 10% poljoprivrednih površina).

ZAKLJUČAK

Poslednjih godina je sve češća pojava različitih vremenskih nepogoda, koje izazivaju velike štete na poljoprivrednim površinama. Jake provale oblaka, orkanske oluje, udari grada i ekstremna suša samo su neke od prirodnih katastrofa koje dovode do ogromnih gubitaka prinosa i ozbiljno prete egzistenciji poljoprivrede. Jedan integrisani sistem upravljanja rizikom danas predstavlja neminovnost, kako bi se donekle kompenzovala posledice vremenskih neprilika.

Sistem osiguranja useva i plodova od više vrsta rizika za poljoprivredne proizvođače predstavlja jedan efikasan instrument u upravljanju rizikom. Dosada je ovakav sistem u dužem vremenskom periodu našao svoje uporište jedino u razvijenim zemljama Evrope i Severne Amerike, pre svega zato što su velike količine državnog novca bile u opticaju. U svim navedenim evropskim zemljama važan je međusobni partnerski odnos države, poljoprivrednih proizvođača i osiguravajućih kompanija zbog toga što oni zajednički snose rizik od nastupanja nekog štetnog događaja. Država obezbeđuje zakonsku regulativu, glavni je nosilac reosiguranja i izdvaja sredstva za subvencionisanje premija osigu-

ranja poljoprivrednim proizvođačima, a u nekim zemljama određena sredstva izdvaja u Fondove za zaštitu od katastrofalnih slučajeva i prirodnih nepogoda. Kako od 2010. godine dolazi do gašenja ovakvih fondova (samo u izvanrednim slučajevima će se dozvoliti njihovo postojanje), država će moći da iskoristi znatno veću količinu novca za subvencionisanje premija osiguranja i na taj način poveća težnju poljoprivrednih proizvođača da više osiguravaju svoje useve i plodove.

LITERATURA

1. Aidinoglou, Maria (2005): Mehrgefahrenversicherung in der Pflanzenproduktion – eine Analyse der Verhältnisse in Griechenland und partieller Vergleich zu Deutschland. Masterarbeit, Fachhochschule Weihenstephan, Abteilung Triesdorf, Fachbereich Landwirtschaft, München-Weihenstephan
2. Berg, E. (2002): Das System der Ernte- und Einkommensversicherungen in den USA - Ein Modell für Europa? In: Berichte über Landwirtschaft 80 (1): Seite 94-133.
3. Fock, T., Fuchs, C., Kasten, J., Mahlau, M., Seyfferth, T. (2008): Risikostrategien für Marktfruchtbau in Nordost-Dutschland. In: Schriftenreihe der Rentenbank, Band 23, Frankfurt am Main, Seite 74-82.
4. Марковић, Т., Јовановић, М. (2007): Развој осигурања усева и плодова у Србији. Агроэкономика бр. 36, Нови Сад, стр. 100-110.
5. Marković, T. (2007): Razvoj osiguranja stoke u Srbiji, Letopis naučnih radova, godina 31, broj 1, Poljoprivredni fakultet u Novom Sadu, Novi Sad, str. 158-166.
6. Pretenthaler, F., Strametz, Sandra, Töglhofer, C., Türk, A. (2006): Anpassungsstrategien gegen Trockenheit - Bewertung ökonomisch-finanzieller versus technischer Ansätze des Risikomanagements, Wegener Center Verlag: Graz, Seite 56-69.
7. Von Alten, Grace (2002): Die Erntemehrgefahrenversicherung – existierende Systeme und Überlegungen zu einer Einführung in Deutschland, Masterarbeit im wissenschaftlichen Studiengang Agrarwissenschaften an der Georg-August-Universität Göttingen, Fakultät für Agrarwissenschaften, Göttingen
8. Von Alten, Grace (2008): Das Risikoverhalten von Landwirten – eine Studie am Beispiel der Erntemehrgefahrenversicherung, Cuvillier Verlag Göttingen, Göttingen, Seite 76-136.
9. Weber, R., Kraus, Teresa, Mußhoff, O., Odening, M., Rust, Insa (2008): Risikomanagement mit indexbasierten Wetterversicherungen – Bedarfsgerechte Ausgestaltung und Zahlungsbereitschaft. In: Schriftenreihe der Rentenbank, Band 23, Frankfurt am Main, Seite 9-52.

MULTI-RISK CROP INSURANCE – EXISTING EUROPEAN MODELS

by
Marković, T.

SUMMARY

The author shows characteristics of different European models for multi-risk crop insurance. This research relates to both multi-risk crop insurance in general as well as to current systems of multi-risk crop insurance in some European countries. It analyzes how the state relates to insurance, which crops can be insured, types of crop insurance risks and ways of risk protection. Obligated or voluntary insurance is analyzed too, as well as other relevant factors that have crucial influence on the development of multi-risk crop insurance in some European countries.

Key words: multi-risk crop insurance, European models, insurance risks, insurance conditions

Primljeno: 26.09.2008.

Prihvaćeno: 03.10.2008.